

MIZ EVEN 1922

TOLEN AR MIZ

An O. 'n abad Gall.	X...
Soudarded ar brezel bras. . .	J. C.
Paner burzudus ar mevel Fanch	E ARVOR.
Argoad-Arvor.	X...
Kentellion brezonek	A. BOZEC.

An Otrou 'n abad Gall

An O. 'n abad Gall, neve varo, hag e voe komzou anean er miz tremenet, e Feiz ha Breiz, gant hon mignon Ar Yeodet, a voe unan eus kentan kenlabourerien *Arvorig*.

Er bloavezioù 1913-1914, e voulas enni skridoù hag a vrudas a-bell hano Alan Porzer...

Eur gwall diouer eo evidomp hag evit ar brezoneg, koll anean.

Da vihanan, oberou ar barz a chom ha ne voint ket lezet da louedi, evel ma tigouez, siouaz, re alies, ganimp-ni, Bretoned!

Kentan servij renti d'eun den neve varo, pedi evitan; an dra-ze, holl lennerien *Arvorig* hen graio evit an O. Gall; — kentan enor renti d'eur skrivagner, moulan ha brudan e oberou!

***

WAR ROUDOU BRIZEUK

(Kantou Breiz)

II

An enebour a zo 'tonet,
Enebour bras ar Vretoned.
Arôk-han zo eur vogeden
A chom en oabl, 'vel eur rouden.
An enebour zo eun dragon,
Eun dragon houarn, dirakon.
Diaskel ô, dall ha bouar,
Redek a ra war an douar;
Redek a ra, redou dindan,
Ha leiz e c'hinou e teul tan!
Donet gantan kalz a 'n em zerr,
Met abred gantan e skuizer.

Mar fell d'it-te, koant herminig,
Miret gwenn-kann da groc'hennig;

Mar karez ouzûn-me senti,
D'an dounan zaonen e redi.

Baniel hon zadou, baniel du,
Zav c'hoaz en avel a bep tu
Zav c'hoaz en avel, 'zav en er,
'Us d'an ti plouz, 'us d'ar maner...

Paour kez Bretoned, a-viskoaz
Kalet hon flaneden, siouaz!

Ken oe desket d'imp gant re Franz,
Quiemp ket laret: esperanz!

Hon de diwean zo erru,
Pa deu en Breiz an dragon ru.

'Gouez da Varzin: « Pa 'n em gavo,
Neuze hon bro Breiz a varvo! »

Dont ra herrus 'vel an arne,
'Dreuz d'ar zaonen, dreuz d'ar mine;

A-dreuz d'al lenn, a-dreuz d'ar waz,
'Vel an aer-dour ha primoc'h c'hoaz;

Gwech evelti o c'houtellat,
Ha gwech 'vel zaout o vusellat.

Pa zeu ar mor bras da devel,
Chelaouet peil war an avel.

War du zav-heol, c'houi a glevo
Gwasat blejaden a zavol...

III

Eun hent plen dirakan vo gret,
Ha c'houi, menhir, vo diskaret!

Holl oc'h merket, ha kant morzol
Goueo warnoc'h, ponner o zôl.

Ha c'houi, bodennek ho pennou,
C'houi goueo 'velte, dervennoù;

Ken sioul er c'hoat, rez ar steriou,
C'houi goueo ive, mousterioù!

Den a skiant n'ho tiskarfe;
E zaou zorn kentoc'h a droc'hfe!

Traou goz ha na vant ket adgrêt,
An traou-ze vent ket dismantret!

Met an dud-ze, tud dizeblant,
Nemet o gounid na zellant.

Mengleuz a reont gant eur vouster,
Mengleuz gant toural hag oter;

N'o deus bro 'bet, tud dinatur...
Post-lê rafent gant be Arzur.

N'o deus Doue 'met an arc'hant,
'Vit hen gounit e tizec'hant,
Ebarz ar c'hovel, dilavar,
Kreiz tan ha moged ha safar.
D'ar c'hiziou koz breman keno;
Hon c'hiziou brao a dremeno;
Hon yez santel, yez ar varzed,
Pelloc'h en Breiz vo ken komzet.
Keno ive d'an dilhad kaer
Uhel ar galon p'o douger.
Doc'h an traou gaer na c'houller ken;
Keno d'ê, keno da viken !

.....
Teul ha teul ed, douar ma bro,
Muian ma c'halli war eun dro!
Al labourer zo eur mestr rok,
N'e ken da vignon 'vel arôk;
En disheol 'n ey ken 'n e c'hourve,
E zonz du-hont gant e hunvre.
Douarou Breiz n'int ken karet;
Tre bete 'r harz int labouret.
Ar re gane gae war ar roz,
A yel prestik 'mêz o farroz.
Yei da 'n em werza d'ar c'hériou,
D'ober ar startan mécheriou:
Peizanted plad, gwisket iskiz,
Gwisket en strak hag en bourc'hiz!...

.....
Doue grouas tud Breiz-Izel,
Darn barzed, darn tud a vrezel;
Ha tud a vor eleiz ane.
Ha méserien war ar mine.
Otrou Doue, ho pedl ran
'Vit ar Vretoned a garan,
'Vit ma chomfont da labourat
Douar o zud koz, park ha prad;
'Vit ma chomfont war ar méziou,
'Vel korriganed ar c'hoajou !
Splann 'vel flamm o sklerijenni,
Deskadurez zo vad enni;
Mes lies, digor ar spered,
Ar galon ganti ve zerset.
Mar chomont digor war eun dro,
Deskadurez deut pa garo;
Deut pa garo d'ober henchou
'Breuz d'hon lanneier, d'hon c'hoajou.

Koulskoude 'm eus gwelet tud Franz,
Hep Fe, Karante, Esperanz,
Tud desket mad, trist o doare,
Goenvet ha koz 'rôk ar mare!
Ha dre garante 'vit ma bro,
Am eus kanet pa oan dizro;
Evit Breiz hag ar Vretoned,
Epad ugent vla m eus kanet.

Ar corrig' Miz even 1914.

Abad ar Gall.
(Alan Porzer).

Soudarded ar Brezel bras

(Kendalc'h)

Edouard Ollivier, eus a Dredrez

... Ma oa sentus er gêr ha ma klaske bepred ober plijadur d'e gerent, Edouard na lake ket nebeutoc'h a aket da veza fur ha da zenti en liz hag er skol evit digoll e berson hag e vestrou karet eus ar boan a gemerent gantan. 'N em ankouat e-unan 'vit sonjal er re-all, setu ar pezh en deus klasket epad e vuhe verr, dre lec'h eo tremenet.

Kalz eus tud yaouank Tredrez a zalc'h bepred sonj eus Edouard Ollivier ha, n'eus ket pell, unan ané, eus e oad, a lare d'in en eur gomz dioutan: « N'am eus ket gwelet Edouard aboe arêk ar brezel, met sonj mat am

eus outan. Bez' ez oa evidomp holl eur skouer, ha pa gleviz edo koueet ive e penn e zoudarded, ne oen ket evit harz an daerou da zont em daoulagad. »

En iliz, dreist-holl, e kare beza. Bepred da genta er c'hatekiz, hon fôtrig a voe galvet da ober e bask d'an naontek a viz maë 1904, da ze gouel Sant Ewan. An de-se hag e talc'ho bepred sonj anean, a oe evitan eun devez ar c'haëran.

Gant pebez karante e tostaas ouz an dôl santel evit reseo mignon ar vugaligou a gare a greiz e galon!...

Piou a laro biken ar pezh a dremenaz neuze etre hon bugelig yaouank hag e Zoue diskennet en e galonig glan ?...

Eur pennadig goude e bask kentan, Edouard a 'n em gavas eun devez e-unan gant e vamm... Oh! nag eo c'houek d'eur bugelig komz evelse gant an hini e gar kement, ha lezel anezi da lenn en e galon 'vel en eur leor digor !

En de-se ar pôtrig a zeblante kaout war e spered eun dra bennag a bouez... Buân e teuas da gomz eus an amzer da zont, hag a greiz holl e c'houlennaz digant e vam :

— Mamm, emezan, petore micher a gav d'ec'h e c'hellfen me kemer ?

— Ar vicher a gari, ma fôtr, a respontas e vamm, gant ma vi dalc'h-mad a-du gant an Otrou Doue.

— Neuze, mamm, me ive am eus c'hoant da veza eur beleg... — Chom rejont o daou eur pennad dilavar. Bez' ez eus sonjou ha ne gaver komz ebet d'o disklerian 'vel ve c'hoant.

Ar vamm meurbed eürus a drugarekae an Otrou Doue a deurvee gervel he mab d'eur garg ken uhel ha ken kaër... Ar pôtrig, eus e du, dizamm et e galon a oa laouen breman evel diagent.

Daoust ha n'edo ket kement-man respont ar bugel d'ar pezh a c'houlennas digantan hon Zalver diskennet en e galon devez e bask kentan ?... Eurus ar re, dibabet etre kant, a oar evel Edouard laret: « Prest on », p'o deve klevet mouez Jezus o c'houlenn digante kerzet war e roudou !...

Eun toullad deioù goude an diviz-ze, Edouard hag e vamm a yeas da welet an Otrou Person evit goulenn kuzul digantan. Person Tredrez a oa neuze eur beleg mat dreist hag eur Breizad kalonek, anavezet reiz en Bro-Dreger a bez. « Doue da gentan ha Breiz goude, gant he fe, he gwirioù, he zent koz, » setu ar pezh a garante a c'hoantao silan tamm ha tamm en kalon e barrousianiz karet.

Pell e oa, e tôle evez ouz Edouard hag e zonz a oe bepred ober dioutan eur c'hristen ar gwellan, eur Breizad mat ha, marteze, eur beleg...

Ne voe ket eta gwell souezet o klevet ar bugel o laret en devoa c'hoant da vonet da veleg. Reiza reas pep tra ha prestik e kaved hon fôtrig en Lomikel-en-Trez, o teski gant an Otrou Déniel, person ar barrez-ze, ar c'hentan kentellou « latin ».

En e skol neve evel el lec'h all, Edouard a lakao karout anezan. An Otrou Déniel, ma rê d'e skolaer bihan labouret ha senti, ne voe ket pell o kaout evitan karante eun tad. Pa c'houlenne ar vamm kelou eus he bugel, morse ne gleva nemet meuli 'nean.

Met ne gave ket he c'hont evelse... Ar vamm, bepred aketus eus mad he bugale, he deve aon hag a renk goût penn-da-benn kement a zell oute. Eun devez mamm hon fôtrig a laras da Otrou Person Lomikel :

— C'houi zo re vat evit Edouard! E lezel a rit d'ober evel ma kar! Koll refet anezan!... Krozet d'ezan ive awechou !

— Petra fell d'ec'h e larfen d'ezan ? e respontas an Otrou Person, en eur c'hoarzin. Bepred e vez fur ha dalc'hmad e sent ouzin. Labouret 'ra ive eus e wellan... Laket ho fisianz en Otrou ha bezet dinec'h bras. Pep tra a ya mat-tre...

Desket gantan ar pep muian red evit kregi gant e studi, Edouard a voe kaset, herve ali e contr, an Otrou Querrec, person en Trogery, d'ar c'helendi en kêr Lanuon...

Kelendi karet!... peger c'houek e chomez d'ar re o deus bet an eurvad da dremen ennout eun toullad bloaveziou!... Ped ha ped eus ar skolaerien o deus grêt ennout o studi a zo kouezet war dachen euzus ar brezel, evel gwir verzerien!... O maro en deus da laket en kaon, met roet en deus d'it eun enor dispar hag a bado bepred...

Pebez mestrou kalonek hon deus kavet 'n hon c'helendi bihan ! Nag ez on eürus o rei d'è aman eun testi eus ma anaoudegez vat! Kalz dioute a zonzj bepred, rannet o c'halon, er re a zo kouezet hag a garent evel o bugale; met en o c'houervoni e kavont eur frealzidigez vras o welet penôs e oar o skolaerien derc'hel d'ar gelennadurez vat o deus bet foet d'è.

En eun hevelep kelendi, gant ar seurt mestrou, e kreske tamm ha tamm gouiziegez Edouard, e garante evit Doue hag evit e vro.

Tri dra a blij e d'an holl ennan er c'helendi: e labour, e garante evit Doue hag e c'hoant d'ober bepred plijadur d'ar re a oa endro d'ezan.

Edouard n'en devoa ket, evel darn, eur spered lemm ha digor. Labourat a renke ha labourat start evit gelout beza e-touez e gendiskibien en eur renk dereat. Poan en dije da gentan, met morse ne fallgalonas ha

bep bla e vestrou hen gwele o tostet ouz penn kentan holl vugale e skol.

Evit al labour-ze, ken tenn allies hag awechou divlas, hon skolaer a c'houlenne sikour an Otrou Doue. Pedi, setu ar pezh a gare dreist pep tra er c'helendi. Dalc'hmad e sonje en e amzer da zont ha bemde e c'hoant da vean beleg a yee war greski.

Er stumm-ze e vestrou a wele ennan eur bugel mat, leal, bepred aketus d'al labour, d'ar beden. Eus o zu, an holl skolaerien a gave ennan eur mignon mat ha laouen. Dre holl e hade al levenez ha gantan an holl a renke c'hoarzin.

Ma wele, evel ma tigouez awechou, elee'h ve bugale, daou pe dri o vont d'en em gannan, Edouard a arrue buan hag eur gomz c'houek bennak a lake etre an holl an unvaniez hag ar peuc'h.

An amzer a dremene buan ha setu e miz gouere 1914, ne vane gant hon fôtr yaouank nemet eur bla d'ober e kelendi Lanuon, aròk goulenn digor e kloerdi bras Sant-Brieg. Siouaz, ar brezel a grogas epad an ehan skol hag aròk ma oa ar c'houlz da adkregi gant al labour, Edouard a oa dija pell eus ar gêr o teski beza eur zoudard kalonek hag eur mestr talvoudus evit difenn eus e wellan, en gwir gristen hag en gwir Vreizad, hor bro reuzeudik.

(Da heuilh).

I. C.

Paner burzudus ar Mevel Fanch

((Kendalc'h

DIVIZ VIII

KERLAN

Te 'n em nec'h re vuan, Fanch

FANCH

Re vuan, ôtrou? Chillaouet: eur zervijer mad oun d'ach, a gredan, ha....

KERLAN

Ya, ya! hen gouzout a ran, hag anaout a ran da galon vad, eur galon hag a lak da spered da welet mui a zroug 'vit na zo...

FANCH

Vit na zo?... 'vit na zo?... Otrou, list ac'hanon, mar plij, da lenn d'ac'h, berr-ha-berr, an dismantrou graet gant ho nied.

KERLAN

Gwelomp 'ta!

FANCH

(Dispakan ra eur pezh paper, goude bean lakel e lunedou, hag e lenn):

Drailhet 'zo eun trebe o son e liorz ar gwenan..	8 real
Beuet zo 5 pôlezig.....	20 real
Dirampet eo malven an doen o tinezan filiped.	18 lur
Gowiet e c'houg d'ar c'hillog ruz.....	4 skoed
Diskaret eo klud ar yer.....	7 lur
Kollet eo stagou al leueou.....	20 real
Dêvet zo 15 kroc'hen konifl.....	5 skoed
Drailhet eo rod ar garrigel ha karr-dibuner	
Marc'heit	10 skoed
C'houezet zo bet an tan er foenneg.....	100 lur
Ze 'ra eur c'holl a.....	194 lur

Klevet hoc'h euz, Otrou, 194!! Ha c'hoaz na laran ger eus an holl dreo eilpennet gante: ar c'helorn taolet er punz, ar patatez diskaret eus ar zolier, d'or ar c'hraou-moc'h divarc'het!... 194 lur!

KERLAN

(Sonjus). Braoik eo kement-ze, en gwirone... ya, braoik!...

FANCH

Ma mestr n'eo ket paour, met hen laret a ran dirak Hor Zalver war ar groaz, dirak ar Werc'hez ha S. Ervoan, ho patron, paour e vefet, paour-raz, mar chom an diaoulou bihan-ze aman.

KERLAN

Fanch, eur zervijer mad out, ha kalon a teus... Sell! pelec'h 'man ar chaden aour 'm oa lezet aman war an dôl?

FANCH

N'eman ket aze? Nan euz c'hoaz 'met eur pennadig am euz he gwelet.

KERLAN

Sur out, Fanch, ne teus ket he lakeet 'n eur lec'h-all?

FANCH

Ya, ya, sur mad!... c'houi, martreze, ôtrou...

KERLAN

N'am euz ket he c'hemeret.

FANCH

Neuze 'man laëret!

KERLAN

Gant piou?

FANCH

Fe! gant unan euz ar vugale, sur 'vad!

KERLAN, rust

Fanch!...

FANCH

Oh! Otrou, nan et ket da feukan; ho nied ' deus o zechou fall 'vel ar vugale-all ive.

KERLAN

Unan bennag ané, martreze, 'n euz koachet ar chaden 'vit c'hoari eun dro d'it. Emaint holl el liorz pellan. Galvet e d'an ti.

FANCH (o vont a-goste)

Tremeur, Gwenole, Briag, Alan, Loïg, Armel, Herve, Tugdual, lô!

Ar vugale (a glever er pellder :) oho!

FANCH

Deuet d'an ti!... (Ar vugale, er pellder: Mo!... Iou!... hou!... hou!... hag e tigueont war al leuren-c'hoari.)

(Da heuilh'.

EYNIQ-ARVOR.

ARGOAD-ARVOR

BOULVRIAK. — *Pardon ar c'hleier.* — De sul ar C'hazimodo, e voe en Boulvriak gouel ar pevar gloc'h neve, prenet gant an O. Guillou, person, ha badezet gant an O. Pennek, vikel-vras, kaset a-beurz an O. 'n Eskob.

En buhe eur barrouz, an devez ma ve badezet kleier neve 'zo bepred eun devez dispar. Ped gwech, e pep parrouz, zoken er re gosan, evel m'eo Boulvriak, a zo hano anezi en istor hon bro abaoe ar Vte kantved, ped gwech zo bet binniget kleier neve? Ped rummad tud a dremenno e Boulvriak arôk ma vo kollet o mouez gant *Briak, Mari, Jann d'Ark* ha *Mac'harit-Mari*? Kalz, a dra zur. Ar re zo breman o devo gwelet eta ar pez ne zigouezo ken arôk tri, pevar c'hant vloa, pe ouspen....

Kalz a dud a oa deut da zaludi ar c'hleier neve. Bean oa, e tu-hont d'ar veleien, — ouspen ugent, — kristenien diredet eus ar parrouziou tro-dro, koulz eus kanton Gwengamp 'vel eus kanton Boulvriak. An ôtrou vikel-vras a gomzas en oferen-bred dirak eun ilizad tud seurt ne welas ket alies hag ar re-man a glevas digantan komzou hag a lakas lore'h ha levenez en o c'halonou a Vretoned hag a gristenien.

Pa vo lennet Aviel ar zul, dirak ar bobl hag ar c'hleier, ar ger-man a skoas war ma spered : « Ar peuc'h ra vezo ganac'h ! »

Ar peuc'h ! Petra glaskomp-ni hirie nemet ar peuc'h, ni bet gwalet, koz ha yaouank, paour ha pinvidik, epad pevar bloa, gant bosen ar brezel !... Pegement a vad a rê ar ger-ze da glevet ! O kleier neve S. Briak, bezet evidomp kleier ar peuc'h ! N'hon galvet biken d'ar brezel, ni nag ar re a deuo war hon lerc'h !

Eur zoudard koz.

LARUEN. — *Pardon an Itron-Varia Guiaudet.* (Sul kentan vae). Bean eo unan eus kaeran pardonioù ha brasan pelerinachou Bro-Gerne.

Evel ma tigouez peurvuian, ar wrien anezan a zo burzudus ; ar Werc'hez a c'houlennas digant Glôd Alan, kemener Krec'hmorvan, bezan enoret eno. Tremen daou-c'hant vloa zo abaoe ma voe kavet skeudenn ar Werc'hez koz ; (1) an devoision en he c'henver n'eo ket paouezet biskoaz da dol frouez, ha personed Laruen, o deus, a heb eil, labouret d'he c'hreski, darn en eur gaerat he chapel, darn-all en eur ganan he meuleudi pe en eur skrivan hec'h istor. An O. Bescô, person en de hirie, hag an O. Serandour, e gure, a zalc'h start gant al labour-ze hag a gutuilh bep bloa bleuñiou kaer war dachen I. V. ar Guiaudet.

(1) *Buhe ar Zent* 'vit eskopti S. Brieg ha Landreger, p. 921.

AR RAGHANOIOU GOUR

(Les Pronoms Personnels)

PREMIÈRE PERSONNE	AR C'HENTA GOUR
Singulier : <i>je, me, moi</i> ;	Unander : <i>me, ma, am (1), d'in.</i>
Pluriel : <i>nous.</i>	Liesder : <i>ni, hon, d'imp.</i>

DEUXIÈME PERSONNE	AN EIL GOUR
S. : <i>tu, te, toi</i> ;	U. : <i>te, da, az, d'it.</i>
P. : <i>vous.</i>	L. : <i>c'houi, ho, d'ac'h.</i>

TROISIÈME PERSONNE	AN TREDE GOUR
S. : <i>il, elle, le, la, en, y, lui</i> ;	U. : <i>hèn, hen (hàn), he (hl), anezan, anezi, d'ezan, ennan, d'ezi, enni.</i>
P. : <i>ils, elles, euz, les, en, y, leur.</i>	L. : <i>i (int), o, anezo (anê), d'ezo (d'ê), enno (enné).</i>

1° A traduire en français. — 2° A mettre au pluriel

Poac'hat a ran anezan,	Je ... cuis,
Dastum a ret anezi,	Vous ... cueillez.
Kredet ac'hanoun,	Croyez ...
Dornan a ra ac'hanout,	Il ... bat.
C'houl am c'helen,	Vous ... instruisez.
Me hen diskaro,	Je ... abattraï.
Ni he zenno,	Nous ... arracherons.
Me he c'haso,	Je ... mènerai.
Te hen torro,	Tu ... briseras.
Me az listago,	Je ... détacherai.
Koustout a rei d'in,	Il ... coûtera.
Heskennat a rin d'it da goad,	Je ... scierai ton bois.
Skubet d'ezan e di,	Balayez ... sa maison.
C'houl a goaro d'ezi he c'hamb,	Vous ... cirerez sa chambre.

(1) Mutations. — Après *ma, am, hon, he, o* : $\frac{K}{G}, \frac{P}{C'H}, \frac{T}{F}, \frac{Z}{Z}$.
Après *az, ho* : $\frac{G}{K}, \frac{B}{P}, \frac{D}{T}$.
Après *da*, mêmes mutations qu'à la page 3.

AR RAGHANO (Le Pronom)

Ar Raghano eo eur ger laket elec'h an hano
Le pronom est un mot qui tient la place du nom.

Le petit lapin indocile

Un jeune lapin, échappé du terrier contre l'ordre de sa mère, se jouait au beau soleil du matin sur l'herbe tendre et le serpolet odorant ; il était tout entier au plaisir, tandis que sa mère inquiète sur son sort le cherchait de tous côtés. « Hélas ! disait-elle, si le renard le rencontrait, il serait perdu, il ne saurait pas encore éviter et fuir ce méchant animal ! » Le renard le rencontra en effet — « Bien, mon petit ami, lui criait-il, dès qu'il l'aperçut, bien ! vous ne pouviez mieux faire que de quitter le terrier pour jouir de cette belle matinée ; sans vous, je courrais grand risque de ne pas déjeuner aujourd'hui. » Et, cela dit, il sauta sur le petit lapin, dont il ne fit que trois bouchées.

Devoir. — Ecrire à la suite tous les pronoms et dire quels noms ils remplacent.

Ar c'honifl bihan dizemt

Eur c'honifl bihan, tec'het eus e doull en despet d'e vamm, a oa oc'h ebañal eur heure, sklêr an heol, etouez ar yeot tener hag ar munudig c'houez vat gantan. 'N em rei a rê d'ezi a galon vat, e keit ma oa e vamm nec'het gant he mab, o klask anean a bep tu : « Siouaz ! emezi, mar 'n em gav al louarn war e hent, eo grêt gantan ; ne ouife ket c'hoaz penôs 'n em diwall eus al loen drouk-ze ! » Evit gwir, 'n em gaout a reas gantan al louarn. — « Mat ! ma mignon bihan, a huchas d'ean dal m'hen gwelas, mat sur ! N'hallec'h ket ober gwelloc'h eget dont ermêz eus ho toull da danva dudi ar beurevez kaer-man ; hep doc'h, me, nemet eur chans, n'am ije bet lein ebet hirie. » War ze, e lammis war ar c'honifl bihan ; e tri vegad ec'h eas gantan.

LA PRIERE

Quand nous étions réveillés dans nos petits lits, notre mère entra, le visage toujours rayonnant de bonté, de tendresse et de douce joie ; elle nous embrassait et nous aidait à nous habiller. Elle écoutait ce joyeux petit ramage d'enfants ; puis elle nous disait : « A qui devons-nous ce bonheur dont nous allons jouir ensemble ? C'est à Dieu, c'est à notre Père céleste. Il est bien juste de le remercier pour tout ce qu'il nous donne avec ce jour, de le prier de nous donner beaucoup d'autres jours pareils. » Alors elle se mettait à genoux devant notre lit, elle joignait nos petites mains, et souvent, en les baisant dans les siennes, elle faisait lentement, à demi-voix, la courte prière du matin que nous répétions avec ses inflexions et ses paroles.

Lamartine.

Notre Père des Cieux, Père de tout le monde,
De vos petits enfants, c'est vous qui prenez soin,
Mais à tant de bonté vous voulez qu'on réponde
Et qu'on demande aussi dans une foi profonde
Les choses dont on a besoin,
Vous m'avez tout donné, la vie et la lumière
Le blé qui fait le pain, les fleurs qu'on aime à voir,
Et mon père et ma mère et ma famille entière ;
Moi, je n'ai rien pour vous, mon Dieu que la prière
Que je vous dis matin et soir.

Mme A. Tastu.

AR BEDENN

Eur wech dihun en hon gweleou bihan, hon mamm a deus he dremm bepred seder karget a vadelez hag a garante ; pokat a rê d'imp hag e sikoure ac'hanomp d'en em wiskan. Chilaou a rê ar c'hregehadeg a vije ganimp ha neuze e lavare : Da biau omp dieour eus an evurusted ac'h eomp da danva etrezomp ? Da Zoue, d'hon Tad a zo en nenv. Dleet eo d'imp hen trugarekat 'vit kement hon deus digantan da heul an dervez-man, hag e bedi da rei d'imp kalz a zeveziou-all hevel. » Neuze e taouline e kichen hon gwele, kroazian rê d'imp hon daouarnigou hag alies, en eur bokat d'é etouez he re, e lare war he nav ar bedenn verr eus ar beure a lavaremp war he lerc'h war an hevelep ton ha gant an hevelep gerioù ganti.

Hon Tad a zo en nenv, Tad an holl grouadurien, war ho pugaligou, c'houl eo a d'ol evez ; d'eur vadelez ken bras e fell d'ac'h e respontfemp ha ma ve diganac'h goulennet gant sizians ar pezh hon deus ezomm. Diganae'h am eus bet pep tra, buhe, sklêri-fenn, an ed a ra bara, ar bleunioù dudius, ha ma zad ha ma mamm, ma c'herent holl ; me n'am eus evidoc'h netra, ô ma Doue, nemet ar bedenn a ran d'ac'h heure ha noz.

La Bataille de Ballon

Noménœ, chef des Bretons, s'étant révolté contre Charles le Chauve pour établir l'indépendance de la Bretagne, le roi, voulant en finir avec les Bretons, lève une grande armée et passe la Vilaine. La rencontre des deux adversaires eut lieu dans les derniers jours de juin, au-delà de Redon, près le monastère de Ballon. Le roi Charles, pour soutenir les charges de la cavalerie bretonne, avait engagé des Saxons qu'il plaça en première ligne; mais effrayés par l'attaque impétueuse de leurs adversaires, ils se réfugièrent au milieu des autres troupes. Les Bretons, suivant leur coutume, couraient à cheval de côté et d'autre. Tantôt, ils se précipitaient impétueusement avec toutes leurs forces sur les bataillons francs et les criblaient de javelots; tantôt ils faisaient mine de fuir et les ennemis lancés à leur poursuite n'en recevaient pas moins leurs traits en pleine poitrine. Accoutumés à combattre de près, lance contre lance, les Francs restaient immobiles, frappés d'étonnement, effrayés de ce nouveau péril qui leur était inconnu. La nuit interrompit la bataille. Les Francs avaient beaucoup de morts, un plus grand nombre de blessés, une foule énorme de chevaux hors de combat. Le jour suivant la lutte recommença et s'acheva pour les Francs par un désastre encore pire. Ecrasé par une immense terreur, le roi Charles s'était enfui au milieu de la nuit, à l'insu de son armée, laissant tous ses ornements royaux.

Emgann Ballon

Nomenoe, penn ar Vretoned, o vezan 'n em zavet a-eneb da Charlez ar Moal, evit gounit he frankiz da Vreiz, ar roue, c'hoant d'ezan pakan da vat ar Vretoned, a zavas eun arme vras hag a dreuzas ar Vilén. An daou enebour en em stokas, en deiou diwezan a viz even, e tu-all da Redon, tost da vanati Ballon. Ar roue Charlez, abalamour gellout stourm ouz ar varc'hegerien vreton, en devoa gôpraet Sôzon ha laket anê er penn arôk; ar re-man spontet gant ar Vretoned o tilammat têt warnê, a souzas etouez ar zoudarded all. Ar Vretoned, herve o c'hiz, a c'haloumpe a bep tu war o c'hezek. Gwech en em daolent gant herr, holl war an dro, war vagadou ar C'hallaoued hag o filent a dôliou dared; gwech, e rênt seblant da dec'hel kuit hag an enebourien o redek war o lerc'h a bake kerkouls-all ar birou en o jave. Boaz evel ma oant d'en em gannan a-dost, goaf ouz goaf, ar C'hallaoued a chome mot, gant a souezet a oant ha spontet o welet e pe riskl en em gavent, seurt ne oant bet biskoaz. Gant an noz e oe laket fin d'an emgann. Ar C'hallaoued o devoa kalz a dud lazet ha muioc'h c'hoaz a re c'hloazet; eun niver bras eus o c'hezek a oa rentet didalvoud. An de warlerc'h e stagjôd adarre; gwasoc'h drastet e oe c'hoaz ar C'hallaoued. Penfollet gant ar spont direiz krog ennan, ar roue Charlez a oa tec'het kuit, e kreiz an noz, hep gouzout d'e dud, o lezel war e lerc'h e holl wiskamanchou roue.